

Länsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0610248 Värmlands Säby

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av utpekade områden med höga naturvärden inom EU. Målet med nätverket är att hejda utrotningen av vilda djur och växter och hindra att deras livsmiljöer förstörs. Nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete med att bevara biologisk mångfald. Alla medlemsländer har ansvar att peka ut representativa områden för fåglar som är angivna i EUs fågeldirektiv (SPA) och för naturtyper och arter som är angivna i EU:s art- och habitatdirektiv (SCI/SAC). Genom utpekandet åtar sig länderna att långsiktigt bevara de utpekade naturvärdena i områdena. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en bevarandeplan. I några fall där Natura 2000-området också är naturreservat skrivs en kombinerad bevarandeplan och skötselplan. Bevarandeplanen ska innehålla en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras. Bevarandemålen formuleras utifrån de förutsättningar som de utpekade arterna och naturtyperna behöver för att de ska ha gynnsamt bevarandetillstånd i området. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper samt behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska också beskrivas. Informationen ska ligga till grund för förvaltning och tillståndsprövning enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. Uppgifterna skiljer sig i vissa fall från vad som är beslutat av regeringen och kommer av Länsstyrelsen i dessa fall att föreslås som ändringar till regeringen vid nästa revideringstillfälle. Förvaltning och tillståndsprövning ska utgå från den verkliga förekomsten av naturtyper och arter, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar denna, även om uppgifterna inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen som är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är i sig inte ett juridiskt bindande dokument varför formell reglering av skydd eller skötsel kan behövas t.ex. i form av beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som råder vid åtgärder eller verksamheter inom ett Natura 2000-område.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd kan även krävas för åtgärder utanför Natura 2000-området om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Inför en ansökan ska ett samråd hållas med Länsstyrelsen angående utformningen av tillståndsansökan och tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kräver tillstånd rekommenderas en tidig kontakt med Länsstyrelsen. Vid skogsbruksåtgärder hålls initialt ett samråd med Skogsstyrelsen. Information om Natura 2000 finns också på Länsstyrelsens webbsida eller genom kontakt med Länsstyrelsens enhet för naturvård på telefonnummer 010-224 70 00.

Foto: Länsstyrelsen Värmland

Överst vänster: violettkantad guldvinge, Dan Mangsbo - överst mitten: silvertärnor (D.M.) - överst höger: långskägg (D.M.)

nedtill vänster: vattendrag (D.M.) - nedtill höger: skog, Anders Tedeholm ©

Länsstyrelsen Värmland
651 86 Karlstad
010-224 70 00

www.lansstyrelsen.se/varmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610248 Värmlands Säby

Kommun: Kristinehamn

Områdets totala areal: 184,2 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-12-22

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-12-29

Markägarförhållanden:

Privat.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 2004-04-01, regeringsbeslut M2002/3916/Na, pSCI: 2004-04-01, SCI: 2005-01-01,
SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6230 - Stagg-gräsmarker

6270 - Silikatgräsmarker

6410 - Fuktängar

9020 - Nordlig ädellövskog

9070 - Trädklädd betesmark

1042 - Citronfläckad kärrtrollslända, *Leucorrhinia pectoralis*

A021 - Rördrom, *Botaurus stellaris*

A072 - Bivråk, *Pernis apivorus*

A081 - Brun kärrhök, *Circus aeruginosus*

A094 - Fiskgjuse, *Pandion haliaetus*

A320 - Mindre flugsnappare, *Ficedula parva*

A338 - Törnskata, *Lanius collurio*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av

biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: Det främsta bevarandesyftet med detta område är att bevara områdets gräsmarker med betade hagmarker och strandängar samt med ett stort inslag av ädellövträd. Vid målkonflikter ska naturvärden knutna till naturtyperna stagg-gräsmarker, silikatgräsmarker, fuktängar och trädklädd betesmark prioriteras.

Motivering: Områdets gräsmarker har en lång historik som betesmark med ädellövträd och hyser stor biologisk mångfald.

Prioriterade åtgärder: Fortsatt regelbunden hävd av områdets gräsmarker i form av årligt bete (alternativt slåtter och höbärgning), samt röjning av igenväxningsvegetation. Restaureringsåtgärder i form av gallring och röjning, exempelvis friställning av värdefulla träd, kan bli aktuella som återkommande skötselinsatser i odlingslandskapet.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Värmlands Säby ligger på östra sidan av Säby-halvön och gränsar till Kolstrandsviken. Området har under lång tid hävdats som betesmark. På Kummelholmen, strax norr om området, ligger ett gammalt gravfält från århundradena närmast efter Kristi födelse och omfattande nyodling ägde rum i trakten under medeltiden. Många av ekarna i Värmlands Säby är mer än 400 år gamla och enligt karta från år 1689 var området redan då hagmark med ekar, tallar och enar. Dessa fakta leder till att Värmlands Säby sannolikt har varit relativt öppen hagmark de senaste 400-500 åren.

I norra delen av Natura 2000-området ligger Djurgården. Platsen utgör en relativt flack ås av glacifluvialt ursprung. Vid stranden mot Kolstrandsviken finns stora ytor starräng och på de Geer-moränerna i närheten växer imponerande gammelekar. För att motverka förekomst av exempelvis smågranar, björk och tall runt ekarna, har restaurering utförts under åren 2006-2007 genom bortröjning av igenväxningsvegetation för att öppna upp mellan ekarna i hagmarken.

Söder om Djurgårdens starräng ligger den förhållandevis höga Sandholmen. På åskullen finns en hagmark med flera stora ekar och lindar, samt god tillgång på död ved. På Sandholmens sydsluttning finns ett mindre område med 200-åriga tallar och torrängsflora. Från att tidigare varit igenväxt har restaurering gjorts på Sandholmen, 2007-2008 i nordöstra delen genom friställning av ekar och borttagning av mycket en, samt 2017 genom utglesning av träd- och buskskikt och friställning av ekar.

Söder om Sandholmen övergår marken i flackare strandängar och låga de Geer-moräner. Här finns områdets mest välhävdade betesmarker med vidkroniga solitära ekar och björkar samt stora mängder enbuskar. Några enstaka småytor i betesmarken har hög täthet av skog och buskar. De öppnare delarna har en artrik torrängsflora och förekomsten av vaxskivlingar är god. Många av ekarna har en välutvecklad barkstruktur, ihåligheter och mulmförekomst. Strandängen utmed Kolstrandsviken har en blå bärd.

Vid Mörtskär utgörs merparten av området av öppen våtmark med vass eller grenrör samt videbuskar och enstaka yngre björkar. Här finns även en ca 40-årig granplantering med förekomst av gamla ekar och lindar. Enstaka hasselbuskar finns också inklämda mellan granarna. Vidkroniga ekar står inklämda mellan björk, asp och gran. Den idag naturskogsartade blandskogen har ett mycket rikt fågelliv och spännande kärlväxtflora av lundkaraktär. Den här

delen av området är därför klassad som nyckelbiotop. Väster om Mörtskär finns ett mindre parti med betad ädellövsskog. Lövslogen är av varierande ålder och trädslag och tillgången på död ved är god. Skiktad trädstruktur och frodigt buskskikt gynnar fågellivet och här finns bland annat häckande mindre hackspett.

Sett ut ett värmländskt perspektiv hyser Värmlands Säby mycket stor andel lövträd. Området är genom sin förekomst av äldre träd och hagmarker i olika stadier av igenväxt av mycket stor vikt för flora och fauna. I området förekommer åtminstone 17 rödlistade skalbaggar och 15 rödlistade lavar, vars förekomst är knuten till de gamla grova ädellövträden med varierande grad av solexponering. Av lika stor betydelse är tillgången på död ved och hålträd med mulminnehåll.

Vad kan påverka negativt

Det mest påtagliga hotet mot områdets utpekade naturvärden är om hävd av områdets gräsmarker är otillräcklig eller uteblir. Se i övrigt beskrivning av negativ påverkan för respektive utpekad naturtyp och art.

Bevarandeåtgärder

Följande bestämmelser och åtgärder bidrar på olika sätt till att utpekade naturtyper och/eller arter uppnår och bibehåller gynnsamt bevarandetillstånd i Natura 2000-området.

Gällande regelverk 2017:

- Svenska Natura 2000-områden utgör riksintressen enligt 4 kap. 8 § miljöbalken.
- Enligt första stycket i 7 kap. 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd enligt första stycket krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området. Innan en tillståndsansökan lämnas in ska samråd hållas med Länsstyrelsen m.fl. (enligt 6 kap. 4 § miljöbalken).
- Med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken får tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av miljöbalken ska följas.
- Strandskyddet omfattar land- och vattenområden inom 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd enligt 7 kap. 14 § miljöbalken. Utvidgat strandskydd (max 300 m) gäller från delar av Kolstrandsvikens strandlinje.
- Anmälningsplikt eller tillståndsplikt för vattenverksamhet råder enligt 11 kap. miljöbalken.
- Förbud enligt 11 kap. 14 § 1 st. miljöbalken mot markavvattning gäller i Kristinehamns kommun (Förordning 1998:1388 om vattenverksamhet m.m.).
- Vid skötsel av jordbruksmark skall hänsyn tas till naturvårdens intressen (12 kap 7-10 §§ miljöbalken)
- Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2011:13) innebär krav på tillstånd för utsättning av fisk och vattenlevande kräft- och blötdjur.
- Myndigheter och kommuner ska enligt 5 kap. 3 § miljöbalken ansvara för att miljökvalitetsnormer för vatten följs.
- Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för Västerhavets vattendistrikt (Förordning 2004:660 om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön).
- Beslutade föreskrifter och skötselplan för naturreservatet Värmlands Säby.
- En stor del av de strandnära våtmarkerna i Natura 2000-området utgörs av våtmarker som ingår i klass 2 (högt naturvärde) i våtmarksinventeringen.
- Hela Natura 2000-området ingår i ett större område (Kilsviken) som är klassat som riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.
- Hela Natura 2000-området ingår i ett större område (Vänern) som är klassat som riksintresse med geografiska bestämmelser för kust-, turism och friluftsliv enligt 4 kap. 2 § miljöbalken.

- Del av Natura 2000-området ingår i RAMSAR-området Kilsviken-Åråsviken (Våtmarkskonventionen).
- En liten del av Natura 2000-området ingår i riksintresse kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken (Värmlands Säby).
- Miljöersättningar för bete och slåtter för de arealer som uppfyller krav på ersättningar från landsbygdsprogrammet 2014-2020 (EU:s miljöersättning för biologisk mångfald i betesmarker och slåtterängar).

Se även beskrivning av gällande regelverk under rubriken "Bevarandeåtgärder" för utpekade arter.

Skydd:

Natura 2000-området Värmlands Säby omfattas sedan 2003 av skydd genom beslut av naturreservat. Syftet med naturreservatet är bevara och vårda områdets mosaik av betade ekhagar och naturskogsartade partier med stort inslag av ädellövträd, bibehålla värdefulla ädellövträd, bevara hotade arter, utöka möjligheterna för allmänheten till besök och upplevelser i området, samt bibehålla områdets värden för rastande och häckande, våtmarksanknutna fåglar. Föreskrifterna för reservatet förbjuder skogsbruk förutom i skötselområde 9 som utgörs av icke-natura skog. I övrigt förhindras olika typer av exploatering samt markförbättringsåtgärd som kalkning och gödning inom området. Det är även förbjudet att bedriva jakt på andfåglar, gäss och svanar. De fullständiga reservatsföreskrifterna framgår i områdets reservatsbeslut.

Övriga bevarandeåtgärder:

- Fortsatt regelbunden hävd av områdets gräsmarker behövs i form av årligt bete (alternativt slåtter och höbärgning), samt röjning av igenväxningsvegetation. Merparten av hävden av gräsmarksytorna utförs för närvarande med stöd från miljöersättningar.
- Restaureringsåtgärder i form av gallring och röjning, exempelvis friställning av värdefulla träd, kan bli aktuella som återkommande skötselinsatser i odlingslandskapet.
- Efter utredning kan åtgärder i naturtypen nordlig ädellövskog bli aktuella. Den huvudakliga skötselriktningen för naturtypen är dock fri utveckling.
- Genomförande av åtgärdsprogram för hotade arter i odlingslandskap och ädellövskog.
- Om besöksantal eller besöksmönster ändras kan en ökad styrning av besökarna genom t.ex. beträdnadsförbud vara nödvändig för att freda viktiga häckningsplatser för fåglar.
- Fiskgjuse är beroende av ostörda häckningsplatser med tillgång på gamla, grova träd, främst tallar för sina bon. Det är därför viktigt att det finns förutsättningar för tallar att växa sig grova och gamla på öarna eller på fastlandsdelen på Värmlands Säby. För att underlätta etableringen av boplatser för fiskgjuse på lämpliga platser kan det vara nödvändigt att anlägga enkla plattformar i ostörda lägen. För att skydda befintliga grova tallar från bäver kan ett urval av träd i området behöva skyddas med metallnät.
- Vattenområdets ekologiska status ska förbättras från måttlig till god så att det klarar gällande miljökvalitetsnormer för vatten (Vattenförekomsten: Vätern - Kolstrandsviken, VISS EU_CD: SE654863-140389).

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6230 - Stagg-gräsmarker

Areal: 8,45 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 11,49 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen omfattar artrika, hävdpräglade stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen på torra-friska, silikatrika jordar. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är mellan 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Det är inte ovanligt att naturtypen har en historia som ängsmarker, och/eller har en flora och fauna med arter som är känsliga för hårt bete under sommaren. Där det förekommer hotade eller regionalt sällsynta arter, eller där marken har en välbevarad ängsvegetation, är det motiverat att anpassa hävden efter det genom t ex begränsat bete under sommaren. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat. Stagg-gräsmarkerna kan vara mycket örtrika och ibland hysa ovanliga växter. Stagg är en av de viktigaste arterna men vegetationen i övrigt ska också vara artrik. Örtrikedomen gör dem också viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin.

I Natura 2000-området Värmlands Säby består naturtypen av två ytor som ingår i en stor hagmark i områdets centrala del (söder om Nyland). Vid gräsmarksuppföljning (kärllväxtinventering) 2012 har naturtypen bedömts som fullgod. Vid inventeringstillfället noterades 20 typiska arter inom uppföljningsenheten som omfattade naturtyperna 6230 stagg-gräsmarker och 6270 silikatgräsmarker. Inom stagg-gräsmarker påträffades den för naturtypen typiska arten kattfot i stora mängder. Fem negativa arter, mest tågväxter, noterades i samband med fuktigare partier. Hagmarken var hårt nerbetad vid inventeringstillfället. Vid fjärilsinventering 2012 påträffades de för stagg-gräsmarker typiska arterna skogspärlemorfjäril, ängspärlemorfjäril, brunfläckig pärlemorfjäril och vitfläckig guldvinge inom naturtypen. Dessutom påträffades den typiska arten smultronvisslare utanför inventerat område. Vid fältbesök av Länsstyrelsen 2015 konstaterades att jordbruksblocket som naturtypen ingår i var välbetat av nöt, men att slyuppslag behöver hållas efter i västra delen.

Förutsättningar för ett gynnsamt bevarandetillstånd är bete alternativt slätter med höbärgning, samt röjning av igenväxningsvegetation. Objektets hävdhistoria bör vara vägledande för skötseln.

Andra förutsättningar för ett gynnsamt bevarandetillstånd är en öppen miljö som i normalfallet inte har mer än 30 % täckningsgrad av träd och buskar. Ett visst inslag av buskar, snår och bryn är dock oftast gynnsamt för många organismer eftersom det erbjuder skydd, skapar bättre mikroklimat och kantzoner där örter kan gå i blom utan att betas ner. Bärande buskar och träd är även en viktig födokälla för många fågelarter. Viss variation i markvegetationens höjd över tiden och mellan olika delar av området är också en förutsättning för många arters fortlevnad. Många insektsarter och fåglar är beroende av andra miljöer utanför naturtypen för häckning, skydd, födosök eller delar av sin livscykel. Det kan till exempel röra sig om andra gräsmarkstyper, buskmarker, trädrika marker eller blomrika kantzoner. I naturtypen får heller ingen gödsling (förutom från djur som betar i objektet), stödutfodring, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter förekomma.

Den för naturtypen karakteristiska vegetationen och angivna strukturer är en förutsättning för

att naturtypens typiska arter ska bibehållas. Typiska arter är indikatorarter som reagerar snabbt på naturtypiska hotfaktorer. Arterna används i uppföljningssammanhang som en indikator på att naturtypen mår bra.

Bevarandemål

Arealen av Stagg-gräsmarker (6230) ska vara minst 11,49 hektar. Regelbunden hävd ska påverka området. Hävdtrycket kan variera så länge som skadlig förnaansamling undviks och starkt slitna partier ej dominerar. Igenväxningsvegetation ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning. Krontäckning av träd och buskar ska inte överstiga 30%. Enstaka värdefulla träd och ett visst inslag av buskar, snår och bryn ska dock förekomma då det är gynnsamt för många organismer. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Artsammansättningen ska vara karakteristisk för naturtypen med stort inslag av hävdgynnade arter där förekomsten av stagg ska vara riklig. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma eller endast förekomma i begränsad utsträckning. Det ska finnas typiska arter inom följande grupper: fjärilar (tämligen allmänt) och kärlväxter (allmänt-rikligt).

Negativ påverkan

Naturtypen hotas generellt av:

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Alltför intensivt betestryck (överbete) påverkar naturtypen negativt.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i området eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverksamhet.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Som helhet gynnsamt bevarandetillstånd, trots förekomst av ohävdsarter inom mindre delar av naturtypen

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 0,48 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 0,26 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen omfattar artrika, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen på torra–friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas. Silikatgräsmarker är den vanligaste betesmarkstypen i Sverige och har vanligen en örtrik markvegetation. Vegetationens sammansättning varierar beroende på underlag och geografisk belägenhet. Silikatgräsmarkerna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat.

Inom Natura 2000-området Värmlands Säby har naturtypen en liten omfattning och består av en yta med betesmark i områdets sydvästra del. Vid gräsmarksuppföljning (kärlväxtinventering) 2012 har naturtypen bedömts som fullgod. Vid inventeringstillfället noterades 20 typiska arter inom uppföljningsenheten som omfattade naturtyperna 6230 stagg-gräsmarker och 6270 silikatgräsmarker. Inom silikatgräsmarker påträffades den för naturtypen typiska arten svartkämpar samt ängshavre (ej typisk art men hävd- och näringsgynnad).

Förutsättningar för ett gynnsamt bevarandetillstånd är bete alternativt slåtter med höbärgning, samt röjning av igenväxningsvegetation. Objektets hävdhistoria bör vara vägledande för skötseln.

Andra förutsättningar för ett gynnsamt bevarandetillstånd är en öppen miljö som i normalfallet inte har mer än 30 % täckningsgrad av träd och buskar. Ett visst inslag av buskar, snår och bryn är dock oftast gynnsamt för många organismer eftersom det erbjuder skydd, skapar bättre mikroklimat och kantzoner där örter kan gå i blom utan att betas ner. Bärande buskar och träd är även en viktig födokälla för många fågelarter. Viss variation i markvegetationens höjd över tiden och mellan olika delar av området är också en förutsättning för många arters fortlevnad. Många insektsarter och fåglar är beroende av andra miljöer utanför naturtypen för häckning, skydd, födosök eller delar av sin livscykel. Det kan till exempel röra sig om andra gräsmarkstyper, buskmarker, trädrika marker eller blomrika kantzoner. I naturtypen får heller ingen gödsling (förutom från djur som betar i objektet), stödutfodring, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter förekomma.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetillstånd är bete alternativt slåtter med höbärgning, samt röjning av igenväxningsvegetation. Objektets hävdhistoria bör vara vägledande för den fortsatta skötseln så att exempelvis ett objekt med lång kontinuitet av slåtter fortsättningsvis hävdas genom slåtter och en sedan lång tid betad mark fortsätter att betas. Hävdtrycket kan variera inom ett brett intervall så länge skadlig förnaansamling inte förekommer och att området inte betas för hårt. Busk- och slyröjning av vad som bedöms vara igenväxningsvegetation och som växt upp under tid av bristande hävd är angelägen då många betesmarker är i behov av restaurering. Äldre och/eller grova träd bör lämnas kvar och det är även viktigt med efterträdare till de äldre träden. Grov död ved som faller ner bör lämnas i nära anslutning trädet, även om den kan behöva flyttas för att underlätta betet.

Andra förutsättningar för ett gynnsamt bevarandetillstånd är en öppen miljö som i normalfallet inte har mer än 30 % täckningsgrad av träd och buskar. Ett visst inslag av buskar och träd är

dock oftast gynnsamt för många organismer genom att erbjuda skydd, skapa bättre mikroklimat och kantzoner där örter kan gå i blom utan att betas ner. Bärande buskar och träd är en viktig födokälla för många fågelarter. I naturtypen får ingen gödsling (förutom från djur som betar i objektet), stödutfodring, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter förekomma.

Den karakteristiska vegetationen och angivna strukturer är en förutsättning för att naturtypens typiska arter inte minskar påtagligt i området. Typiska arter är indikatorarter som reagerar relativt snabbt på naturtypiska hotfaktorer. Arterna används i uppföljningssammanhang som en indikator på att naturtypen mår bra.

Bevarandemål

Arealen av Silikatgräsmarker (6270) ska vara minst 0,26 hektar. Regelbunden hävd ska påverka området. Hävdtrycket kan variera så länge som skadlig förnaansamling undviks och starkt slitna partier ej dominerar. Igenväxningsvegetation ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning. Krontäckning av träd och buskar ska inte överstiga 30%. Enstaka värdefulla träd och ett visst inslag av buskar, snår och bryn ska dock förekomma då det är gynnsamt för många organismer. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och näringsstatusen ska vara naturlig. Artsammansättningen ska vara karakteristisk för naturtypen med stort inslag av hävdgynnade arter. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma eller endast förekomma i begränsad utsträckning. Typiska arter ska förekomma allmänt till rikligt.

Negativ påverkan

Naturtypen hotas generellt av samma faktorer som utgör hot mot naturtypen stagg-gräsmarker (6230). Se "Negativ påverkan" för naturtypen stagg-gräsmarker.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd

6410 - Fuktängar

Areal: 13,42 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 13,56 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Hävdpräglade fuktängar med blååtätel eller starr nedanför trädgränsen är en vanlig naturtyp i hela Sverige. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Den är starkt varierande beroende på geografisk belägenhet och markens beskaffenhet. Fuktängarna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. De har också mycket stor betydelse för fågellivet. Naturtypen är beroende av hävd, antingen genom bete eller slåtter och hävdgynnade arter ska finnas. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Två undertyper finns: a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bl.a. ”kalkfuktängen”. b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika, med blååtätel, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet.

Inom Natura 2000-området Värmlands Säby består naturtypen av betade strandängar i två delområden intill Kolstrandsviken. Enligt uppgifter i gräsmarksuppföljning (kärnväxtinventering) 2012 är det nordliga delområdet starrdominerat (främst vasstarr, men även en del bladvass) och gränsar i sydvästra delen mot en invallning mot åkermark. Det södra delområdet avgränsas norrut av en invallning och beskrivs som till stor del starrdominerat, med ett stort parti av bladvass längst i norr och ett tuvigt parti längst i söder. Vid inventeringstillfället noterades 7 typiska arter och 8 negativa arter inom naturtypen. Vidare noterades en delyta i det södra delområdet som dåligt betad och en annan delyta som välbetad. Vid gräsmarksuppföljningen 2012 har naturtypen bedömts som fullgod, men i en kompletterande bedömning därefter har det norra delområdet bedömts som icke fullgod Natura-naturtyp. Det norra delområdet har därefter besökts år 2017 inom Länsstyrelsens Ängs- och betesmarksinventering och var då välbetad, men med lite slyuppslag i kant mot invallning. Av för naturtypen typiska fågelarter påträffas bläsand, enkelbeckasin, storspov och tofsvipa regelbundet inom Natura 2000-området.

Förutsättningar för ett gynnsamt bevarandetillstånd är bete alternativt slåtter med höbärgning, samt röjning av igenväxningsvegetation. Hävdtrycket kan variera inom ett brett intervall så länge skadlig förnaansamling undviks och starkt slitna partier ej dominerar. Objektets hävdhistoria bör vara vägledande för skötseln så att exempelvis ett objekt med lång kontinuitet av slåtter även fortsättningsvis hävdas genom slåtter och en sedan lång tid betad mark fortsätter att betas. Det är vanligt att naturtypen har en historia som ängsmarker, och/eller har en flora och fauna med arter som är känsliga för hårt bete under sommaren. Där det förekommer hotade eller regionalt sällsynta arter, eller där marken har en välbevarad ängsvegetation, är det motiverat att anpassa hävden efter det genom t ex begränsat bete under sommaren. Många fuktängar som har en mindre artrik växtlighet kan ändå vara lämpliga att slå, eller sköta med anpassat betetryck, för att gynna fågellivet.

Andra förutsättningar för ett gynnsamt bevarandetillstånd är en öppen miljö som i normalfallet inte har mer än 30 % täckningsgrad av träd och buskar. Ett visst inslag av buskar, snår och bryn är dock ofta gynnsamt för många organismer. Viss variation i markvegetationens höjd över tiden och mellan olika delar av objektet är också en förutsättning för många arters fortlevnad. Många insektsarter och fåglar är beroende av andra miljöer utanför naturtypen för häckning, skydd, födosök eller delar av sin livscykel. Det kan till exempel röra sig om andra gräsmarkstyper, buskmarker trädrika marker eller blomrika kantzoner.

I naturtypen får heller ingen gödsling (förutom från djur som betar i objektet), stödutfodring, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter förekomma. För vissa varianter av naturtypen krävs återkommande översvämningar.

Den för naturtypen karakteristiska vegetationen och angivna strukturer är en förutsättning för att naturtypens typiska arter ska bibehållas. Typiska arter är indikatorarter som reagerar snabbt på naturtypiska hotfaktorer. Arterna används i uppföljningssammanhang som en indikator på att naturtypen mår bra.

Bevarandemål

Arealen av Fuktängar (6410) ska vara minst 13,56 ha. Regelbunden hävd ska påverka området. Hävdtrycket ska vara tillräckligt så att skadlig ansamling av förna undviks.

Igenväxningsvegetation ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning. Krontäckning av träd och buskar ska inte överstiga 30%. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi med tillräcklig markfuktighet och näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Artsammansättningen ska vara karakteristisk för naturtypen med stort inslag av hävdgynnade arter. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma eller endast förekomma i begränsad utsträckning. Det ska finnas typiska arter inom följande grupper: fåglar (tämligen allmänt) och kärlväxter (allmänt-rikligt).

Negativ påverkan

Naturtypen hotas generellt av samma faktorer som utgör hot mot naturtypen stagg-gräsmarker (6230), dock med följande tillägg:

- Risken för överbete är inte lika stor i fuktiga marker som i torra.
- Kväveläckage från angränsande marker påverkar florans i fuktängar negativt.

Se i övrigt "Negativ påverkan" för naturtypen stagg-gräsmarker. Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet får tills vidare anses som icke gynnsamt, p.g.a. tidigare uppgifter om brister i hävd och förekomst av ohävdarter inom delar av området. Bedömningen är osäker och det behövs kompletterande inventeringar för att kunna göra en säkrare bedömning.

9020 - Nordlig ädellövskog

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 1,44 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen är en övergångsform från boreala till nemorala skogstyper och förekommer på mark som är torr-fuktig och relativt näringsrik. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 50-100%. Ädellövträd utgör normalt minst 50% av grundytan, men lövdominerad naturskog med ned till 30% ädellöv kan föras till naturtypen. Viktiga komponenter i trädskiktet är ek, alm, ask, lind och lönn. Inget av trädslagen ek, bergesk, avenbok, (var för sig eller tillsammans) eller bok utgör mer än 50% av grundytan.

Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller ha naturskogsliknande egenskaper och strukturer. Skogen ska vara i ett sent eller relativt sent successionsstadium med förekomst av gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Skogens hydrologi ska inte vara under stark generell påverkan från markavvattning. Naturtypen är mycket artrik och hyser rödlistade arter av epifytiska kryptogamer, vedlevande insekter, samt marklevenade flora och fauna. Artsammansättningen varierar med skogens slutenhet.

Inom Natura 2000-området Värmlands Säby förekommer naturtypen i liten omfattning och består av en yta i områdets sydvästra del. Vid gräsmarksuppföljning (kärlväxtinventering) 2012 ingick ytan i uppföljningsenheten för naturtypen 9070 trädklädd betesmark. Ytan beskrivs som mark som troligtvis inte betats alls på senare tid och där krontäckningen nästan är total. Vegetationen har mer lundkaraktär med hässlebrodd (karaktéristisk art), storrams (karaktéristisk och typisk art), rödblära, nejlikrot, stinknäva, samt brännässla och hundloka. Vid kompletterande bedömning efter gräsmarksuppföljningen har ytan bedömts som icke-fullgod Natura-naturtyp.

Ett område som ungefärligen omfattar naturtypens utbredning i området, har klassats som nyckelbiotop vid Skogsstyrelsens inventering år 1995. I beskrivningen anges nyckelbiotopens karaktär bestå av bl.a. rikligt med död ved och grova träd, och trädslagsfördelningen utgöras av 50 % ek, 20% asp, 20 % vårtbjörk, 10 % klibbal, samt vardera 1 % av gran, sälg, hägg och rönn.

För att den ingående naturtypen nordlig ädellövskog ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetilstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Skogen lämnas för fri utveckling där naturvärdena utvecklas genom naturlig dynamik.
- Upprätthållande och återintroduktion av naturliga störningar, såsom brand, som viktiga processer.
- Upprätthållande och återställande av naturlig hydrologi.
- Upprätthållande och återintroduktion av extensiv hävd i vissa fall.
- Den för naturtypen karakteristiska vegetationen och strukturerna är en förutsättning för många av de typiska arterna som där har sin livsmiljö. Ett gynnsamt bevarandetilstånd förutsätter att de typiska arterna inte minskar påtagligt i området eftersom typiska arter indikerar att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner.

Bevarandemål

Arealen av Nordlig ädellövskog (9020) ska vara minst 1,44 hektar. Småskaliga naturliga processer, som t.ex. trädens förnygring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och

luckbildning liksom periodvisa omvälvande störningar i form av t.ex. insektsangrepp, stormfällning, översvämning eller brand ska påverka dynamik och struktur. Naturliga hydrologi och grundvattennivåer som skapar markfuktighet ska påverka dynamik och struktur. Skogen ska ha en kontinuitet av lövträd med en varierade åldersstruktur inklusive gamla träd, samt träd av olika trädslag. Ek ska utgöra ett påtagligt inslag men även andra ädellövträd ska förekomma. Ädellövträd ska normalt utgöra minst 50% av grundytan. Det ska finnas allmänt till rikligt av strukturer i form av gamla träd och död ved. Främmande trädarter ska inte finnas i området. Det ska finnas typiska arter inom artgrupperna kärlväxter, mossor, lavar och svampar.

Negativ påverkan

Naturtypen hotas generellt av:

- Exploatering av området i olika former.
- Avverkning, röjning, gallring och städning reducerar förekomsten av lämpliga strukturer. Även åtgärder i intilliggande områden kan vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet i beståndet av intresse. Undantag kan finnas där åtgärden syftar till att utveckla något annat naturvärde.
- Produktionshöjande åtgärder inom skogsbruket, exempelvis gödsling, markberedning, plantering och användandet av främmande trädslag.
- Inväxande gran kan vara ett hot mot naturvärden.
- Markskador och dikning. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras. Detta gäller större markskador, medan tramp sällan är negativt.
- Fragmentering, t.ex. skogsbilvägar kan isolera organismpopulationer.
- Nedfall av kemiska ämnen, t.ex. kväve-, svavel- och metallföreningar. Som exempel har vissa kväveföreningar den effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen.
- Brist på dynamiska krafter såsom brand, ras, översvämning, vind, insekts- och svampangrepp.
- Älg och annat vilt kan motverka återväxt av lövträd.
- Nya sjukdomar och skadeorganismer som redan är införda eller riskerar att bli ett problem om de införs.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet får tills vidare anses som icke gynnsamt, då uppgifter från nyckelbiotopsinventeringen 1995 inte påvisar förekomst av andra ädellövträd än ek i naturtypen. Kärlväxtinventeringen 2012 ger en splittrad bild då den påvisar såväl karakteristiska, typiska och negativa arter. Bedömningen av bevarandetillståndet är osäker och det behövs kompletterande inventeringar för att kunna göra en säkrare bedömning.

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 25,56 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 18,81 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer på fastmark och är torr-blöt och näringfattig-näringsrik. Träd- och buskskiktets krontäckningsgrad är 30-100 % och utgörs av inhemska trädslag. Naturtypen inkluderar både betade trädklädda hagmarker och betad skog. Den ska ha en lång hävdkontinuitet såväl som trädkontinuitet och inslag av gamla träd ska finnas. Bete förekommer normalt i naturtypen och värden knutna till beteshävden finns kvar. Området ska hysa en från naturvårdssynpunkt värdefull artstock knuten till betespåverkan i fältskiktet och/eller till solbelysta hagmarksträd. I hagmarkerna dominerar lövträd, ofta ek och björk men även lind, ask och i vissa fall tall förkommer. Trädklädda betesmarker med grova solbelysta lövträd är särskilt värdefulla eftersom träden i regel är artrika för fler organismgrupper. Antalet rödlistade arter som är knutna till naturtypen är högt.

I Natura 2000-området Värmlands Säby omfattar naturtypen ett flertal ytor i olika delar av området. Vid gräsmarksuppföljning (kärlväxtinventering) 2012 har naturtypen bedömts som icke-fullgod. Vid inventeringstillfället noterades 16 typiska arter (bl.a. kattfot) och 8 negativa arter inom naturtypen. Delar av naturtypen beskrivs som ohävdspärglad och utan tydlig betespåverkan, samt i en delyta förekommer mycket sly och smågranar. Uppföljningsenheten 2012 består av ett par hagmarker med betad skog, uppdelat på tre delområden, och stämmer inte helt överens med dagens ytor av naturtypen trädklädd betesmark. Vid kompletterande bedömning efter gräsmarksuppföljningen har samtliga delytor av naturtypen bedömts som icke fullgod Natura-naturtyp.

För att naturtypen ska uppnå och behålla ett gynnsamt bevarandestånd bör skötsel av naturtypen baseras på markanvändningshistorik, beståndshistorik och hävdhistorik. Hävd i form av bete är en förutsättning för många marklevande svampar och kärlväxter. Igenväxningsvegetation bör röjas bort. Kontinuitet av träd i olika åldrar och trädslag och en bibehållen krontäckning på minst 30 % och max 75 %. Förekomst av blommande buskar av t ex hagtorn, slån och rosenbuskar ökar diversiteten och gynnar många fjärilar och andra insekter. Området får inte gödslas och betesdjuren bör inte heller stödutfodras. Förekomst av olika substrat för epifytiska lavar, mossor och svampar samt vedlevande insekter såsom död ved i form av grenar, torrakor, hålträd och lågor i olika nedbrytningsstadier. Det kan också vara gamla och/eller grova träd av varierande trädslag. Fältskiktet behöver ljus så att inte grässvälen luckras upp och kärlväxterna konkurreras ut av skuggtåliga arter. Vidkroniga äldre hagmarksträd som vuxit upp i öppet solexponerat läge måste även i fortsättningen ha ljus och värme för att inte konkurreras ut. Många arter som lever på dessa träd minskar kraftigt vid beskuggning, främst lavar och insekter.

Bevarandemål

Naturtypen Trädklädd betesmark ska vara minst 18,81 ha. Regelbunden hävd i form av bete ska påverka naturtypens dynamik och struktur. Markvegetationen ska vara tydligt hävdpräglad och igenväxningsvegetation ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning. Krontäckningen ska variera mellan tätare och glesare beskogad mark. Det ska finnas en trädkontinuitet med inslag av äldre träd och förnygring av träd. Lövträd (fr.a. ek och lind) ska dominera trädskiktet i betade hagmarker, medan barrträd kan utgöra ett större inslag i betad skog. Det ska finnas gamla träd inklusive gamla hävdpräglade träd med grov bark, håligheter och mulm. Det ska förekomma död ved i olika former, exempelvis stående, liggande eller som döda träddeklar i ett levande träd. Buskikt ska generellt förekomma sparsamt och kan bestå av

exempelvis hassel, en och blommande buskar. Näringsstatus ska vara naturlig. Artsammansättningen ska vara karakteristisk för naturtypen med stort inslag av hävdgynnade arter. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma eller endast förekomma i begränsad utsträckning. Typiska arter ska förekomma allmänt till rikligt.

Negativ påverkan

Naturtypen hotas generellt av:

- Utebliven eller olämplig skötsel av hävdade områden, p.g.a till exempel ändrad markanvändning eller nedläggning av jordbruk.
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation eller alltför kraftig röjning av buskar och träd.
- Bristande träd- och buskförnygring.
- Ökat graninslag i lövträdsbärande hagmarker.
- Spridning av gödsel i naturtypen eller tillskottsutfodring av betesdjuren.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin (vilket är negativt för den dynglevande insektsfaunan).
- Alltför intensivt betetryck (överbete) påverkar naturtypen negativt.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner, och mosaikmiljöer och skarpa gränser mellan olika markslag.
- Luftföroreningar, främst bilavgaser från angränsande vägar, eller ett ökat kvävenedfall. I delar av landet kan även sur nederbörd påverka förutsättningarna för många arter.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis dikning, byggnationer och täktverksamhet.
- Markberedning och plantering.
- Skogsplantering i hagmarker.
- Avverkningar annat än i naturvårdssyfte.
- Virkestransporter eller körning med andra tyngre fordon kan skada för naturtypen viktiga markförhållanden, samt leda till förändrad hydrologi.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som icke gynnsamt, beroende på bristande hävd och igenväxning inom delar av naturtypen.

1042 - Citronfläckad kärrtrollslända, *Leucorrhinia pectoralis*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

I Natura 2000-området Värmlands Säby finns arten rapporterad från basinventeringen i juni 2006. 25 hanar och 15 honor av citronfläckad kärrtrollslända påträffades inom området. Ett flertal av fynden gjordes i öppnare gläntor med starrkärr i skogspartiet nordost om Nyland. Några senare observationer av arten föreligger inte i de databaser som idag finns för rapportering.

Citronfläckad kärrtrollslända lever i vegetationsrika dammar, myrgölar, mindre sjöar och i deltaområden, samt i tätbevuxna vikar av större sjöar. Förekomst av öppna vattenytor är nödvändigt under äggläggningen. Frånvaro av fisk är gynnsamt. Larven förekommer i strandnära vatten där den lever som rovdjur på vatteninsekter och kräftdjur. De fullbildade trollsländorna är goda flygare och kan förflytta sig mer än 10 km mellan olika vattensystem. Det vanliga beteendet är dock att hålla sig i närheten av uppväxtplatsen.

I Västeuropa gick arten starkt tillbaka under främst andra halvan av 1900-talet då den försvann helt från flera länder, förmodligen beroende på storskaliga landskapsförändringar som dränering och uppodling av livsmiljöer, torvtäkt samt övergödning. Minskningen av arten har dock gått långsammare sedan 1990-talet och under de senaste åren finns tendenser på att den ökar.

Bevarandemål

Betydelsen av artens förekomst i området har bedömts som obetydlig på biogeografisk nivå (s.k. D-förekomst). Detta medför att några bevarandemål inte har satts för arten.

Negativ påverkan

Beskrivs ej på grund av D-förekomst.

Bevarandeåtgärder

Utgår beroende på D-förekomst.

Bevarandetillstånd

Eftersom artens förekomst i området har bedömts som obetydlig på biogeografisk nivå innebär det även att någon bedömning av bevarandetillstånd inte har gjorts för arten.

A021 - Rördrom, *Botaurus stellaris*

Artens förekomst är ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Under senare år har en tutande hane av rördrom hörts under våren-försommaren i Natura 2000-området Värmlands Säby. Hörda rördrommar även under sommaren indikerar att arten, åtminstone vissa år, häckar inom området.

Rördrommen häckar i kulturslättjöar med stora och täta vassbestånd med god tillgång på fisk, grodor och vatteninsekter. Arten lever ett tillbakadraget och väl kamouflerat leverne i vasshavet och är därför svår att få syn på, men dess tutande läte yttras ofta och kan höras på flera kilometers avstånd. Den förekommer främst i de mellansvenska slättsjöarna men även längre söderut till Skåne. Arten är polygyn (hanen parar sig med flera honor), vilket medför att hanarna under häckningstid kan förflytta sig över större områden och mellan olika sjöar. Arten övervintrar i Västeuropa och enstaka individer finns kvar i södra Sverige hela vintern. Vid stränga vintrar i Nordvästeuropa kan den svenska populationen minska kraftigt.

Beståndet i Sverige har mer än fördubblats de senaste 30 åren. Under de senaste 15 åren har arten uppvisat en svag ökning, dock stabil population de senaste tio åren. Antalet tutande individer (hanar) i Sverige 2008-2012 uppskattades till 490-810. Rördrommen är rödlistad inom kategorin Nära hotad (NT).

Bevarandemål

Betydelsen av artens förekomst i området har bedömts som obetydlig på biogeografisk nivå (s.k. D-förekomst). Detta medför att några bevarandemål inte har satts för arten.

Negativ påverkan

Beskrivs ej på grund av D-förekomst.

Bevarandeåtgärder

Utgår beroende på D-förekomst.

Bevarandetillstånd

Eftersom artens förekomst i området har bedömts som obetydlig på biogeografisk nivå innebär det även att någon bedömning av bevarandetillstånd inte har gjorts för arten.

A072 - Bivråk, *Pernis apivorus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Under senare tid finns endast ett rapporterat fynd av bivråk i Natura 2000-området Värmlands Säby. Detta gjordes under häckningstid. Från de senaste 25 åren finns endast ett ytterligare fynd av arten i de databaser som idag finns för rapportering och gäller en spelflygande fågel som sågs 2004.

Bivråken häckar med de högsta tätheterna i högproduktiva skogsområden. I södra Sverige är den optimala miljön ett småbrutet blandskogslandskap i närheten av en sjö eller något vattendrag. Förekomsten av äldre och luckrika skogsbestånd, gärna omväxlande med naturbetesmarker och med ett stort inslag av bryn, gynnar förekomsten av getingar vars larver bivråken föder upp sina ungar med. Förekomst av äldre skog rik på lövträd och med närhet till fuktskog, kärr och andra våtmarker är fördelaktigt under försommaren då de gamla fåglarna till stor del livnär sig på småfågelungar (bl.a. trastar), men även av grodor och troligen till viss del även av humlelarver och -puppor. I äldre tid torde kombinationen av fuktskog, skogsbete och hagmarker ha utgjort mycket viktiga miljöer.

Aktivitetsområdena är normalt mycket stora; under försommaren födosöker de gamla fåglarna mestadels inne i skogarna inom en areal av cirka 25-50 kvadratkilometer. Under senare delen av sommaren födosöker fåglarna över betydligt större ytor, i många fall upp emot eller över 100 kvadratkilometer, varvid getingrika lokaler besöks av bivråkar från ett flertal revir. Arten övervintrar i tropiska Västafrika, norr om Ekvatorn.

Populationsstorleken av bivråk i Sverige 2008-2012 uppskattades till 5200-8100 par. Arten har minskat ganska kraftigt under den senaste trettiopårsperioden. Under senare tid verkar dock förekomsten ha stabiliserats, vilket bidragit till att arten nedgraderats vid rödlistningen från kategorin Starkt hotad (EN) år 2005 via Sårbar (VU) år 2010 till Nära hotad (NT) år 2015.

Bevarandemål

Betydelsen av artens förekomst i området har bedömts som obetydlig på biogeografisk nivå (s.k. D-förekomst). Detta medför att några bevarandemål inte sätts för arten.

Negativ påverkan

Beskrivs ej på grund av D-förekomst.

Bevarandeåtgärder

Utgår beroende på D-förekomst.

Bevarandetillstånd

Eftersom artens förekomst i området har bedömts som obetydlig på biogeografisk nivå innebär det även att någon bedömning av bevarandetillstånd inte har gjorts för arten.

A081 - Brun kärrhök, *Circus aeruginosus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Brun kärrhök har observerats vid relativt många tillfällen under senare tid i Natura 2000-området Värmlands Säby. Huvuddelen av dessa observationer avser sträckande fåglar under våren. Några fynd under häckningstid finns inte rapporterade.

Brun kärrhök häckar i vassrika sjöar och havsvikar i södra Sverige upp till Dalarna-Hälsingland samt lokalt i kustlandet från Medelpad till Norrbotten. Arten är starkt knuten till vassrika eutrofa (närlingsrika) slättsjöar, men finns även i andra typer av sjöar. En förutsättning för häckning är att det finns tillgång på tät gammal vass eller liknande vegetation att bygga boet i. Arten kräver tillgång på lämpliga bytesdjur av (sorkar, grodor, fågelungar etc.) vid häckningslokalen och i dess omgivning.

Arten övervintrar i länderna kring Medelhavet och i tropiska Afrika.

Populationsstorleken av brun kärrhök i Sverige 2008-2012 uppskattades till 1500-1900 par och har under perioden 2001-2012 visat en svagt ökande trend.

För att den ingående arten brun kärrhök ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetillstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Tillgång till stora vassområden.
- God tillgång på lämplig föda i form av bland annat sorkar och fågelungar.

Bevarandemål

Brun kärrhök ska förekomma inom området. Det ska finnas lämpliga häckningsmiljöer i form av bladvassområden med god tillgång på föda såsom sorkar och fågelungar.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot arten:

- Minskad areal med bladvass och brist på gammal vass i lämpliga sjöar.
- Miljögifter. Arten har tidigare varit starkt drabbad av miljögifter, men sedan alkykviksilverbetningen förbjöds 1966 och DDT-förbud infördes har situationen förbättrats högst avsevärt.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Gällande regelverk 2017:

- Bruna kärrhöken är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon.
- Enligt 4 § artskyddsförordningen (2007:845) är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsar.
- I rådets förordning (EG) nr 338/97 regleras import och export samt försäljning av levande och döda exemplar av brun kärrhök. Sådan import och export samt försäljning får endast ske efter tillstånd från Jordbruksverket.
- Artskyddsförordningen förbjuder förvaring av levande exemplar av brun kärrhök.
- Brun kärrhök tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten.
- Brun kärrhök är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö).

- Brun kärrhök är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter).

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Någon häckning av arten finns inte rapporterad under senare tid. Lämplig livsmiljö för brun kärrhök bedöms dock finns i området och en etablering av arten i området bedöms kunna ske.

Bevarandetillståndet bedöms i nuläget som icke gynnsamt.

A094 - Fiskgjuse, Pandion haliaetus

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Fiskgjuse har observerats vid flera tillfällen och i stort sett årligen under senare tid i Natura 2000-området Gillbergasjön. Fynd under häckningstid finns även.

Fiskgjusen är helt beroende av tillgång till öppet vatten inom sitt eftersom födan nästan uteslutande består av fisk. Den fångar endast ytligt gående fisk, ned till maximalt en halv meters djup. Den fiskar i såväl eutrofa som oligotrofa sjöar liksom i större vattendrag och i grundare kustområden. Jaktframgången kan dock minska avsevärt om vattnet är alltför grumligt. I områden med enbart oligotrofa sjöar kan sämre tillgång på fisk medföra lägre reproduktion bl.a. beroende på att gjusarna måste jaga över större arealer (längre bort från boplatsen). Fiskgjusen häckar i en stor del av Sverige, utom i fjällen och på Gotland. Arten är beroende av lämpliga träd för sitt bobygge. Det absolut vanligaste trädslaget är tall där det stora risboet byggs i toppen av plattkronade, kraftiga träd, så att utsikt fås över omgivningen. Enstaka bon kan placeras i kraftledningsstolpar, stora torn eller på stora stenar i sjöar och vattendrag. Arten är en flyttfågel.

Populationsstorleken i Sverige 2008-2012 uppskattades till 3400-4700 par och har under perioden 2001-2012 inte visat någon ökande eller minskande trend. Resultat baserat på standardrutten i Värmland 2002-2013 visar inte heller på någon statistiskt säkerställd trend med avseende på populationens storlek i länet.

För att den ingående arten fiskgjuse ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetillstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Tillgång till områden med minimal mänsklig störning, som t.ex. friluftsliv, speciellt under häckningstid (framtagna vädjandeskyltar kan nyttjas till detta).
- God tillgång på lämpliga bytesfiskar, gärna i vattenområdet närmast häckningsplatsen.

Bevarandemål

Fiskgjuse ska förekomma i området. Där ska finnas lämpliga häcknings- och födosöksområden med kraftiga tallar, gott om fisk och med låg grad av mänsklig störning att gjusarnas häckning kan lyckas.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot arten:

- Mänsklig störning på häckningslokalerna under häckningsperioden från badande, båtsport, kanoting och sportfiske.
- Försurning av sjöar kan medföra sämre födotillgång samt en ökad exponering för giftiga metaller.
- Skogsavverkning utan hänsyn till fiskgjusens boträd eller presumtiva boträd utgör en fara inom vissa områden, eftersom tillgången på lämpliga träd då minskar.
- Miljögiftspåverkan kan inte uteslutas. Exponeringen för klorerade kolväten har minskat sedan 1970-talet då dessa miljögifter orsakade en ökad fosterdödlighet och sönderrivning av ägg på grund av skalförtunning. Emellertid tillkommer nya typer av miljögifter i naturen med potentiella negativa effekter (t.ex. bromerade flamskyddsmedel).

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Gällande regelverk 2017:

- Fiskgjusen är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon.
- Enligt 4 § artskyddsförordningen (2007:845) är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats.
- I rådets förordning (EG) nr 338/97 regleras import och export samt försäljning av levande och döda exemplar av fiskgjuse. Sådan import och export samt försäljning får endast ske efter tillstånd från Jordbruksverket.
- Artskyddsförordningen förbjuder förvaring av levande exemplar av fiskgjuse.
- Fiskgjuse tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten.
- Fiskgjusen är upptagen i Bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö).
- Fiskgjusen är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter).

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Lämplig livsmiljö för fiskgjuse bedöms finnas i området och dess närområde. Arten häckar troligen, åtminstone vissa år, i närheten av Natura 2000-området och använder då området som födosöksområde. Bevarandetillståndet bedöms som gynnsamt.

A320 - Mindre flugsnappare, Ficedula parva

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Mindre flugsnappare finns rapporterad i Natura 2000-området Värmlands Säby 2008 och 2009. Dessa fynd utgjordes av en sjungande hane under en dag i maj månad vardera år. Några senare observationer av arten föreligger inte i de databaser som idag finns för rapportering.

Den mindre flugsnapparen häckar såväl i högstammig ädellövskog som i blandskog med mycket varierande barrandel. Ofta förekommer den i slutna och tämligen fuktiga bestånd längs stränder, i lövrika sumpskogar eller i anslutning till fuktigare partier på tidigare hävdad mark. Häckningsplatser förekommer ofta i ogallrade, naturskogsliknande miljöer. Boplatserna utgörs av grenbrott i döda träd, större trädhåligheter eller gamla hackspettshål. Arten är en flyttfågel.

Populationsstorleken i Sverige 2008-2012 uppskattades till 750-1500 par och har under perioden 2001-2012 inte visat någon ökande eller minskande trend. Sveriges geografiska belägenhet i den västligaste och mest perifera delen av mindre flugsnapparens utbredningsområde gör att man får förvänta sig kraftiga mellanårsvariationer i bestandsstorlek utifrån bl.a. väderlekssituationen under ankomsttiden i maj.

Bevarandemål

Betydelsen av artens förekomst i området har bedömts som obetydlig på biogeografisk nivå (s.k. D-förekomst). Detta medför att några bevarandemål inte sätts för arten.

Negativ påverkan

Beskrivs ej på grund av D-förekomst.

Bevarandeåtgärder

Utgår beroende på D-förekomst.

Bevarandetillstånd

Eftersom artens förekomst i området har bedömts som obetydlig på biogeografisk nivå innebär det även att någon bedömning av bevarandetillstånd inte har gjorts för arten.

A338 - Törnskata, *Lanius collurio*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Törnskata har noterats med åtminstone ett par i lämplig häckningsbiotop och under häckningstid under senare år i Natura 2000-området Värmlands Säby.

Törnskatan häckar i skogsbryn, på hyggen samt i öppna busk- och snårmarker. Den förekommer i södra och mellersta Sverige samt i Norrlands kustland, norrut till Norrbotten. Beståndet har nästan halverats de senaste 30 åren, men har varit stabilt de senaste 10 åren. Resultat baserat på standardrutter i Värmland 2002-2013 visar också en minskande trend med avseende på populationens storlek i länet. Populationsstorleken i Sverige 2008-2012 uppskattades till 29 000-58 000 par. Framförallt har intensifieringen av jordbruket (t.ex. borttagandet av buskrika kantzoner och diken) och igenväxning av buskrika betesmarker gjort att arealen lämplig häckningsbiotop minskat. Troligen har törnskatans kolonisering av hyggen kompenserat för förlusten av betesmarker i jordbrukslandskapet. Från Värmland/Dalarna och norrut är hyggen den viktigaste biotopen. Törnskatan är en flyttfågel och övervintrar i tropiska östra och södra Afrika.

Bevarandemål

Betydelsen av artens förekomst i området har bedömts som obetydlig på biogeografisk nivå (s.k. D-förekomst). Detta medför att några bevarandemål inte sätts för arten.

Negativ påverkan

Beskrivs ej på grund av D-förekomst.

Bevarandeåtgärder

Utgår beroende på D-förekomst.

Bevarandetillstånd

Eftersom artens förekomst i området har bedömts som obetydlig på biogeografisk nivå innebär det även att någon bedömning av bevarandetillstånd inte har gjorts för arten.

Utvecklingsmark

I den västra mellersta delen av Natura 2000-området finns ett litet skogsområde som har klassats utgöra utvecklingsmark med målnaturtyp lövsumpskog (9080). Arealen på området är cirka 0,5 hektar.

Dokumentation

Följande underlag har använts vid sammanställningen av bevarandeplanen:

- ArtDatabanken SLU. Artfakta. (<http://artfakta.artdatabanken.se>)
- ArtDatabanken. 2014. Sammanställning av populationsuppgifter för fåglar från artikel 12-rapporteringen. ArtDatabanken SLU, Uppsala. Opublicerat material.
- Artportalen. ArtDatabanken SLU, Uppsala. Artuppgifter, sökning 2017-10. (<http://www.artportalen.se>)
- Jordbruksverket. Kartverktyg och blockdatabas Multikuben. Uttag av uppgifter 2017-10.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. VMI rapport - Våtmark längs V Kolstrandsviken S10E0A01, N Kolstrandsviken och Lötén S10E0A02. (opublicerad, Länsstyrelsens arkiv).
- Länsstyrelsen i Värmlands län. Basinventering 2005-2009 inklusive kompletterande inventeringar, bedömningar och kvalitetssäkring av Natura 2000-områden. Opublicerad.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. Äng- och betesmarksinventering 2017. Opublicerat material.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2003. Beslut och skötselplan för naturreservatet Värmlands Säby. Beslut 2003-04-14.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2006. Basinventering av trollsländor i Värmlands län 2006. Rapport 2006:34.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2006. Bevarandeplan för Natura 2000-området Värmlands Säby. Fastställd 2006-03-15.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2012. Inventering av fjärilar och vildbin inom skyddade områden Värmlands län 2012. Dnr 512-2720-2012. Opublicerat.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2014. Häckande fåglar i Värmland. Trender för arter och miljöindikatorer baserat på standardruttsdata 1998-2013. Publikationsnummer 2014:19.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2014. Uppföljning av hävdade gräsmarker i skyddade områden - Värmlands län 2012. Publikationsnummer 2014:16.
- Naturvårdsverket. 2003. Natura 2000. Art- och naturtypsvisa vägledning. Art A021, Rördrom. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 2003. Natura 2000. Art- och naturtypsvisa vägledning. Art A072, Bivråk. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 2003. Natura 2000. Art- och naturtypsvisa vägledning. Art A081, Brun kärrhök. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 2003. Natura 2000. Art- och naturtypsvisa vägledning. Art A094, Fiskgjuse. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 2003. Natura 2000. Art- och naturtypsvisa vägledning. Art A320, Mindre flugsnappare. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 2003. Natura 2000. Art- och naturtypsvisa vägledning. Art A338, Törnskata. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 2008. Populationstrender för fågelarter som häckar i Sverige. Rapport 5813.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. NV-04493-11. Naturtyp 6230 Stagg-gräsmarker, Naturtyp 6270 Silikatgräsmarker, Naturtyp 6410 Fuktängar. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2. NV-01162-10. Art 1042, Citronfläckad kärrtrollslända. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 2012. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. NV-04493-11. Naturtyp 9020 Nordlig ädellövskog, Naturtyp 9070 Trädklädd betesmark. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Skogsstyrelsen. Nyckelbiotopsinventering 1995-06-02 objekt N Lövbotten, beteckning N 3702-

1995. Uppgifter hämtade från <https://www.skogsstyrelsen.se/skogens-parlor/Nyckelbiotop/?objektid=2883159>

- VISS (Vatteninformationssystem Sverige). Väneren - Kolstrandsviken (SE654863-140389).
<http://www.viss.lansstyrelsen.se/> [2017-10-06]

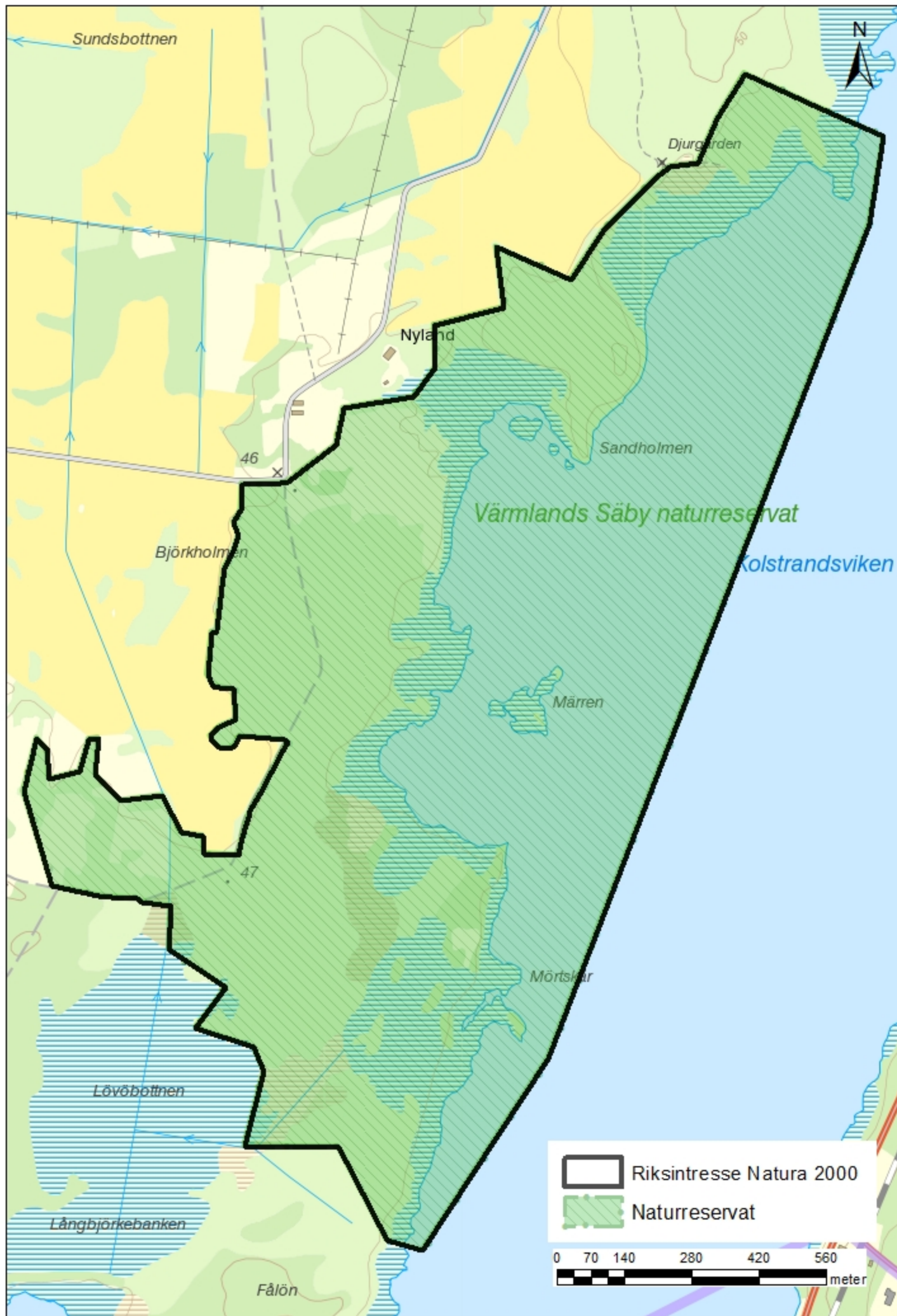
Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning
3. Naturtypskarta

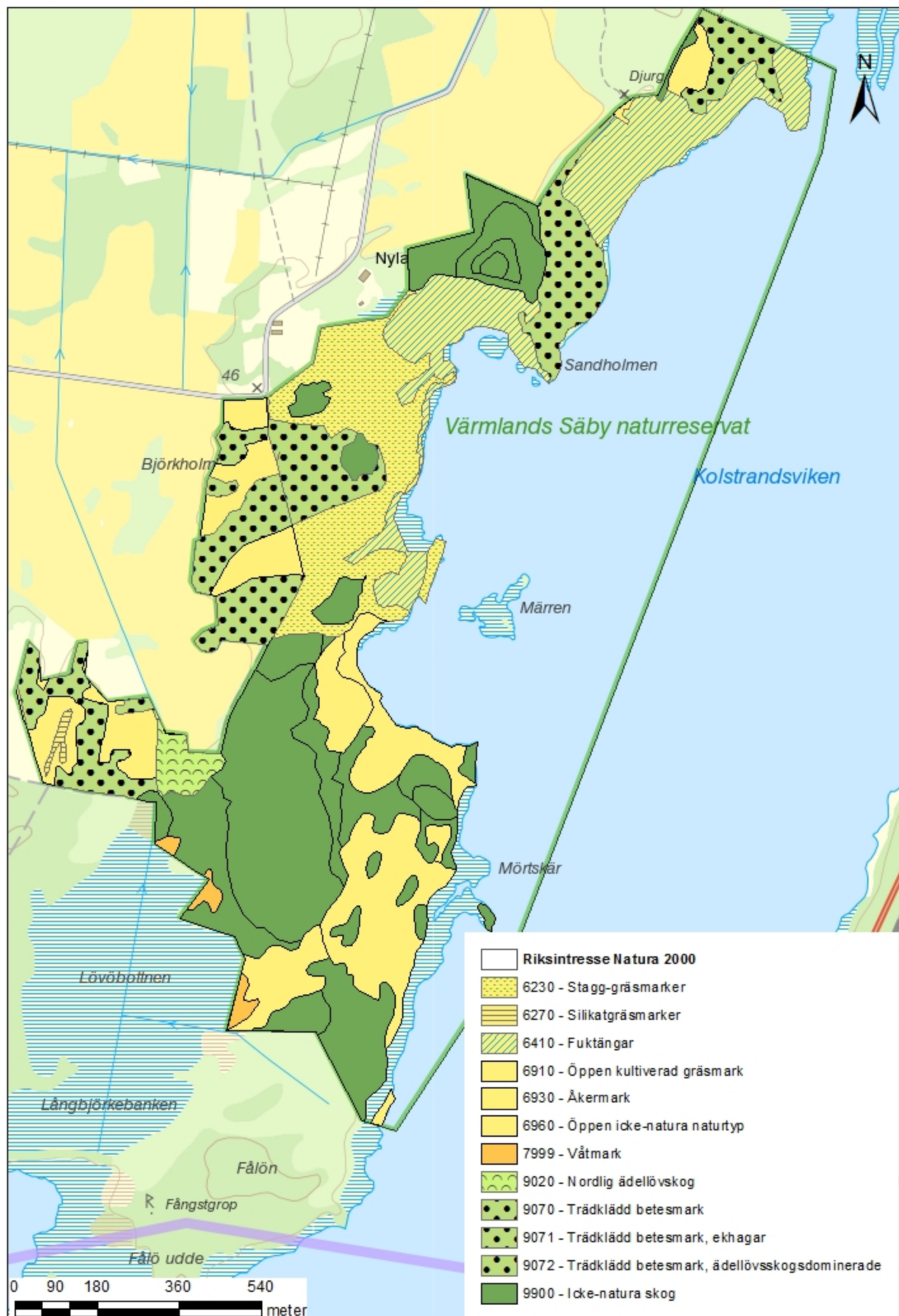
Bilaga 1. Översiktskarta med markering för Natura 2000-området Värmlands Säby

Bilaga 2. Karta med Natura 2000-områdets avgränsning

Bilaga 3. Naturtypskarta för Natura 2000 - området Värmlands Säby

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland